पङ्क(ङ्के)रुह न० रुह–क ७त० वा अलुक्। १पद्मे अमरः २सारसखगे च।

पङ्कवास पु० पङ्के वासोऽस्य। कर्कटे (काँकड़ा) जलजन्तुभेदे राजनि० स्त्रियां जातित्वात् ङीष्। हारा०।

पङ्कशुक्ति स्त्री पङ्के स्थिता शुक्तिः (झिनुक) जलशुक्तिभेदे

पङ्कशूरण पु० पङ्के शूरण इव। शालूके राजनि०

पङ्कार पु० पङ्कमृच्छति ऋ–अण् उप०स०। १शैवले २सेतौ च ३सोपाने ४जलकुब्जकपुष्पभेदे मेदि०।

पङ्किल त्रि० पङ्क+अस्त्यर्थे पिच्छा० इलच्। पङ्कयुक्ते

पङ्केशय त्रि० पङ्के शेते शी–अच् ७त० अलुक्स०। १पङ्कस्थायिनि २जलौकाभेदे स्त्री "न च सङ्कीर्णचारिण्यो न च पङ्केशयाश्च ताः" सुश्रु०।

पङ्क्ति स्त्री पचि–विस्तारे क्तिन्। १सजातीयपदार्थानां स्थितिभेदे (शारि पाँति) इति ख्याते पदार्थे "भौगिति पुङ्क्तिः" वृ०र० उक्तलक्षणे पञ्चाक्षरपादके २छन्दोभेदे ३दशाक्षरपादके छन्दोजातिभेदे "गायत्र्युष्णिगनुष्टुप् च बृहती पङ्क्तिरेव च" वृ०र०। ४दशसंख्यायाम् पङ्क्तिरथः (दशरथः)। ५पृथिव्यां शब्दमा०। ६गौरवे ७पाके च मेदि०। पतिताद्येकपङ्क्तौ भोजनादौ दोषः "न संवसेच्च पतितैर्न चाण्डालैर्न पुक्कशैः। न मूर्खैर्नावलिप्तैश्च नान्त्यैर्नान्त्यावसायिभिः। एकशय्यासनपङ्क्तिभाण्डपक्वान्नमिश्रणम्। याजनाध्यापने योनिस्तथैव सहभोजनम्। सहाध्यायस्तु दशमः सह याजनमेव च। एकादश समुद्दिष्टा दोषाः साङ्कर्य्यसङ्गिताः। समीपे चाप्यवस्थानात् पापं संक्रमते नृणाम्। तस्मात् सर्वप्रयत्नेन साङ्कर्य्यं परिवर्जयेत्"। पङ्क्तिसाङ्कर्य्यदोषनिवारणोपाया यथा। एकपङ्क्त्युपविष्टा ये न स्पृशन्ति परस्परम्। भस्मना कृतमर्य्यादा न तेषां सङ्करो भवेत्। अग्निना भस्मना चैव षड्भिः पङ्क्तिर्विभिद्यते" कूर्मपु० १५अ०।

पङ्क्तिकण्टक पु० पङ्क्तौ एकपङ्क्तौ वेशनादौ कण्टक इव परिहार्य्यत्वात्। पङ्क्तिदूषके [ग्रीवे शब्दर०।

पङ्क्तिग्रीव पु० पङ्क्तिसङ्ख्यका ग्रीवा यस्य। रावणे दश-

पङ्क्तिदूष(क) पु० पङ्क्तिम् एकपङ्क्तिं भोजने दूषयति दूषि–अण् ण्वुल् वा उप०स०। अपाङ्क्तेये अपकृष्टब्राह्मणे स च अपाङ्क्तेयशब्दे २४३पृ०उक्तः। अन्येऽपि केचित् पाद्मे ३५अ० उक्ता यथा

"अपाङ्क्तेयास्तु ये राजन्! कीर्त्तयिष्यामि तान् शृणु। कितवो भ्रूणहा यक्ष्मी पशुपालो निराकृती। ग्रामप्रेष्यो वार्धुषिको गायनः सर्वविक्रयी। अगारदाही गरदः कृण्डाशी सोमविक्रयी। सामुद्रिको राजदूतस्तैलिकः कूटकारकः। पित्रा विवदमानश्च यस्य चोपपतिर्गृहे। अभिशस्तस्तथा स्तेनः शिल्पं यश्चोपजीवति। पर्वकारश्च सूची च मित्रध्रुक् पारदारिकः। अव्रतानामुपाध्यायः काण्डपृष्ठस्तथैव च। श्वभिश्च यः परिक्रामेद्यः शुना दष्ट एव च। परिवित्तिस्तु यश्च स्याद्दुश्चर्मा गुरुतल्पगः। कुशीलवो देवलको नक्षत्रैर्यश्च जीवति। ईदृशा ब्राह्मणा ये च अपाङ्क्तेयास्तु ते मताः। रक्षांसि भुञ्जते हव्यं यदेषान्तु प्रदीयते। श्राद्धे भुक्त्वा महाराज! दुश्चर्मा गुरुतल्पगः। श्राद्धं नाशयते तस्य पितरोऽपि न भुञ्जते। सोमविक्रयिणे दत्तं विष्ठातुल्यं भवेन्नृप! भिषजे शोणितसमं नष्टं देवलके तथा। अप्रतिष्ठं वार्धुषिके निष्फलं परिकीर्त्तितम्। बहुवाणिजके दत्तं नेह नामुत्र तद्भवेत्। भस्मनीव हुतं हव्यं तथा पौनर्भवे द्विजे। ये तु धर्मव्यपेतेषु चरित्रापगतेषु च। हव्यं कव्यं प्रयच्छन्ति तेषां तत्परिणश्यति। ज्ञानपूर्वन्तु ये तेभ्यः प्रयच्छन्त्यल्पबुद्धयः। पुरीषं भुञ्जते तस्य पितरः प्रेत्य निश्चितम्। एतान् विद्धि महाबाहो! अपाङ्क्तेयान् द्विजाधमान्। शूद्राणामुपदेशन्तु ये कुर्वन्त्यल्पबुद्धयः। षष्टिं काणः शतं खञ्जः श्वित्री यावत् प्रपश्यति। पङ्क्त्यां समुपविष्टानां तावद्दूषयते नृप!। यद्वेष्टितशिरा भुङ्क्ते यद्भुङ्क्ते दक्षिणामुखः। सोपानत्कश्च यद्भुङ्क्ते सर्वं विद्यात्तदासुरम्। असूयया च यद्दत्तं यच्च श्रद्धादिवर्जितम्। सर्वं तदसुरेन्द्राय ब्रह्मा भागमकल्पयत्। श्वानञ्च पङ्क्तिदूषञ्च नावेक्षेरन् कथञ्चन। तस्मात् परिवृते दद्यात्तिलांश्चान्ने विकीरयेत्। तिलैर्विरहितं श्राद्धं कृतं क्रोधवशेन च। यातुधानाः पिशाचाश्च विप्रलुम्पन्ति तद्धविः। अपाङ्क्त्यान् यावतः पङ्क्त्यां भुञ्जानो ननु पश्यति। तावत् फलाद्भ्रंशयति दातारं तस्य वाऽनिशम्"।

पङ्क्तिपावन पु० पङ्क्तिं श्राद्धे भोजनार्थमुपविष्टानामावलिं पुनाति पू–णिच्–ल्यु। श्राद्धभोजनार्थमुपविष्टानां विप्राणां पङ्क्तिपवित्रताकारके विद्याविशिष्टादौ "अपाङ्क्त्योपहता पङ्क्तिः पाव्यते यैर्द्विजोत्तमैः। तान्निबोधत कार्त्स्न्येन द्विजाग्र्यान् पङ्क्तिपावनान्। अग्र्याः सर्वेषु वेदेषु सर्वप्रवचनेषु च। श्रो-